

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศพม่า ลาว
และกัมพูชามายังประเทศไทยโดยวิเคราะห์ข้อมูลแบบพาแนล

**The Analysis of Factors Affecting Labour Migration from Myanmar, Laos,
and Cambodia to Thailand Using Panel Data Analysis.**

อุทิศ พงศ์จิรวัดนา

Utis Bhongchirawattana

คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150

Faculty of Accountancy and Management, Mahasarakham University, Kamriang Sub-District, Kantharawichai

District, Mahasarakham 44150 Thailand

E-mail: Utis24@hotmail.com

Received: October 30, 2017; Revised: January 3, 2018; Accepted: January 19, 2018

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดการย้ายถิ่นเข้าสู่ธุรกิจจากประเทศพม่า ลาวและกัมพูชามายังประเทศไทยระหว่างปี 2544-2559 การศึกษานี้ได้พัฒนาแบบจำลองของ Hatton (1995) ในการทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพาแนล นอกจากปัจจัยทางด้านความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจของแต่ละประเทศแล้ว งานวิจัยชิ้นนี้ยังได้ปัจจัยอื่นๆ ที่จะทำให้เกิดการย้ายถิ่น เช่น จำนวนผู้ย้ายถิ่นคงเหลือ และนโยบายการย้ายถิ่น ผลการศึกษาพบว่าความแตกต่างของรายได้ของประเทศไทยและประเทศพม่า ลาวและกัมพูชา และจำนวนผู้ย้ายถิ่นจากประเทศพม่า ลาวและกัมพูชาคงเหลือมีผลอย่างชัดเจนต่อการย้ายถิ่นเข้าสู่ธุรกิจของประเทศไทย ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างประเทศไทยและประเทศพม่า ลาวและกัมพูชานั้นรวมทั้งตัวแปรทางด้านเครือข่ายสังคมของผู้ย้ายถิ่น ตลอดจนนโยบายเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของไทยที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้านล้วนมีผลต่อจำนวนผู้ย้ายถิ่นสู่ธุรกิจจากประเทศพม่า ลาวและกัมพูชาเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นอีกด้วย

คำสำคัญ: การย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างประเทศ อาเซียน ประเทศไทย ข้อมูลแบบพาแนล

Abstract

In this study, I have analyzed the determinants of the immigrant from Myanmar, Laos and Cambodia migrated into Thailand during 2001-2010. This study developed a model of Hatton (1995) to analyze the panel data. In addition to the differences of economic between countries, I also included a number of other determinants that may drive the migration from those countries e.g. migrant stock, the distance between two countries and migrant worker policy. The result showed that the migrant stock which reflects the existence of immigrant network, was strong and had positive effect for the migrants from Myanmar, Laos and Cambodia. A gap of income had a positive effect on net migration rate, while migrant workers policy in Thailand was the main determinant of the net migration rate from Myanmar, Laos and Cambodia.

WMS Journal of Management

Walailak University

Vol.8 No.1 (Jan-Mar 2019): หน้า 74 - 83

Keyword: International Labour Migration, Asean, Thailand, Panel data

Paper type: Research

1. บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นเป้าหมายสำคัญของประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย ทั้งนี้เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ การทำให้เศรษฐกิจมีความก้าวหน้า ทำให้ประชากรในประเทศมีความกินดีอยู่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในการวัดระดับ

การพัฒนาเศรษฐกิจจะถือเอาการขยายตัวทางเศรษฐกิจหรือการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ แม้ว่ากรขยายตัวทางเศรษฐกิจจะไม่ใช่อะไรที่เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยการขยายตัวทางเศรษฐกิจหมายถึง การเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้นต่อประชากร

สำหรับแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทรัพยากรมนุษย์ได้มีบทบาทต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากขึ้น โดยบุคคลสำคัญที่ทำให้ทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทอย่างมากคือ ศาสตราจารย์ Theodore W. Schultz ที่ได้ทำการศึกษาถึงตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและพบว่าผลของการขยายตัวทางเศรษฐกิจมีตัวแปรในเรื่องคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์หรือทุนมนุษย์รวมอยู่ด้วยโดยถือว่า การศึกษา การฝึกอบรม การรักษาสุขภาพอนามัย และการอพยพย้ายถิ่นเป็นการลงทุนในทุนมนุษย์ โดยการอพยพย้ายถิ่นเป็นการเสาะแสวงหารายได้ หาประสบการณ์ และการพัฒนาความสามารถให้ดีขึ้นกว่าเดิมซึ่งมีทั้งการย้ายถิ่นภายในประเทศและการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ ซึ่งการย้ายถิ่นประเภทหลังจะทำได้ยากกว่า จากข้อจำกัดทางด้านกฎระเบียบและข้อกีดกันของแต่ละประเทศด้วยการย้ายถิ่นออกและการย้ายถิ่นเข้า องค์การการค้าโลก (World Trade Organization, WTO) ได้พยายามที่จะลดกฎระเบียบและข้อกีดกันต่างๆ เหล่านั้นเพื่อให้เกิดการค้าเสรีทั้งสินค้าและบริการมากขึ้น เพื่อทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างสินค้าและบริการต่างๆ เป็นไปอย่างสมบูรณ์ และเชื่อว่าผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการค้าเสรี

การย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างประเทศของประเทศไทย เป็นการย้ายถิ่นเข้าของประเทศไทยจากต่างประเทศต่างๆ เข้ามายังประเทศไทยมากกว่าที่ประเทศไทยย้ายถิ่นไปยังประเทศอื่นๆ อาจด้วยประเทศไทยเป็นประเทศที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้นต่อหัวในระดับที่สูงกว่าประเทศที่มีชายแดนติดกับประเทศไทยเกือบทุกประเทศ ยกเว้นประเทศมาเลเซียเท่านั้น จากข้อมูลของธนาคารโลกในปี 2557 ประเทศไทยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้นต่อหัวเท่ากับ 5,977.40 ดอลลาร์สหรัฐต่อคน ซึ่งเป็นลำดับที่สี่ในประเทศ

อาเซียนทั้งหมด โดยลำดับที่หนึ่ง คือ ประเทศสิงคโปร์เท่ากับ 56,284.3 ดอลลาร์สหรัฐต่อคน ลำดับที่สอง คือ บรูไนเท่ากับ 40,978.6 ดอลลาร์สหรัฐต่อคน และลำดับที่ 3 คือ มาเลเซียเท่ากับ 11,307.10 ดอลลาร์สหรัฐต่อคน ในส่วน 3 ลำดับสุดท้ายที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้นต่อหัวในอาเซียน คือ ประเทศลาว กัมพูชา และพม่าซึ่งน้อยกว่า 2,000 เหรียญสหรัฐต่อปี ซึ่งทั้งสามประเทศนี้เป็นประเทศที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทยดังที่กล่าวไว้ข้างต้น รวมทั้งจากข้อมูลของสำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ในปี 2559 จำนวนคนต่างด้าวได้รับอนุญาตทำงานในประเทศไทย ณ ธันวาคม พ.ศ. 2559 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,352,421 คน โดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ทักษะมากกว่าร้อยละ 95 ของแรงงานที่มาทำงานในประเทศไทยทั้งหมด และมาจากประเทศพม่ามากที่สุดเท่ากับ 933,760 คน คิดเป็นร้อยละ 69.04 รองลงมาจากประเทศกัมพูชาเท่ากับ 194,887 คน คิดเป็นร้อยละ 14.41 และมาจากประเทศลาวเท่ากับ 54,069 คน คิดเป็นร้อยละ 3.40 ซึ่งจะเห็นได้ว่าในแต่ละปีแรงงานจากประเทศเหล่านี้เป็นประเทศที่มีรายได้ต่ำกว่าประเทศไทยและมีพรมแดนติดประเทศไทยอีกด้วย รวมทั้งในแต่ละปียังมีแนวโน้มเข้ามาทำงานในประเทศไทยมากขึ้น

นักเศรษฐศาสตร์และนักสังคมวิทยาได้พยายามวิเคราะห์สาเหตุของการย้ายถิ่นระหว่างประเทศโดยสมัครใจตามแนวคิดของศาสตร์ของตน โดยในแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ และนักสังคมวิทยาพยายามอธิบายสาเหตุของการย้ายถิ่นข้ามประเทศด้วยแนวทางที่ต่างกัน กลุ่มนักเศรษฐศาสตร์จะเน้นอธิบายว่ามนุษย์ตัดสินใจย้ายถิ่นด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ ดังนั้นผู้ย้ายถิ่นจึงเป็นผู้ย้ายถิ่นเชิงเศรษฐกิจ (Economic migrant) ซึ่งเน้นการอธิบายในรูปแบบทางด้านเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ โดยที่นักสังคมวิทยาพยายามพิจารณาปรากฏการณ์การย้ายถิ่นข้ามประเทศในแง่มุมที่ต่างไปจากนักเศรษฐศาสตร์ โดยนักสังคมวิทยาพิจารณาว่าตัวแปรทางเศรษฐกิจเป็นตัวแปรเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นของระบบการย้ายถิ่นฐาน (Migration System) โดยเห็นว่าการย้ายถิ่นเป็นระบบที่ครอบคลุมปัจจัยทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม กฎหมาย และการเมืองระหว่างประเทศ โดยการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ ยังไม่มีทฤษฎีเฉพาะหากแต่เป็นการนำทฤษฎีการย้ายถิ่นภายในประเทศมาสังเคราะห์และมาบูรณาการเข้าด้วยกัน ซึ่งก็มีงานวิจัยหลายงานพยายามสร้างแบบจำลองเพื่อนำมาอธิบายสาเหตุของการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ ซึ่งงานวิจัยต่างๆ ก็แสดงถึงผลที่มีความแตกต่างกันเนื่องจากลักษณะแต่ละประเทศ วัฒนธรรม กฎระเบียบที่แตกต่างกัน

สำหรับประเทศไทยซึ่งมีการย้ายถิ่นเข้าของแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา ก็เป็นที่น่าสนใจว่าจากปัจจัยทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม กฎหมาย และการเมืองระหว่างประเทศ ของประเทศไทยที่มีความแตกต่างจากประเทศอื่นๆ จะมีปัจจัยใดบ้างที่กำหนดการย้ายถิ่นเข้ามายังประเทศไทยของประเทศเหล่านี้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อพัฒนาแบบจำลองการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ
- 2) เพื่อวิเคราะห์สาเหตุการอพยพย้ายถิ่นและประมาณการการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่ทริของแรงงานในกลุ่มประเทศพม่า ลาว และกัมพูชามาในประเทศไทย

3. การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด

นักเศรษฐศาสตร์และนักสังคมวิทยาได้พยายามวิเคราะห์สาเหตุของการย้ายถิ่นโดยสมัครใจตามแนวคิดของศาสตร์ของตน โดยในแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ กลุ่มเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกและกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมืองพยายามอธิบายสาเหตุของการย้ายถิ่นข้ามประเทศด้วยแนวทางที่ต่างกัน กลุ่มนักเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกอธิบายว่ามนุษย์ตัดสินใจย้ายถิ่นด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ ดังนั้นผู้ย้ายถิ่นจึงเป็นผู้ย้ายถิ่นเชิงเศรษฐกิจ (Economic migrant) หรือเป็นแรงงาน (labourer) นั่นเอง โดยปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) สำคัญที่ทำให้มนุษย์ย้ายถิ่นได้แก่ ค่าจ้างที่สูงขึ้น และโอกาสการได้งาน กล่าวคือมนุษย์จะย้ายถิ่นจากประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจน้อยไปยังประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมากกว่า นักเศรษฐศาสตร์แนวนี้ได้แก่ Borjas (1987) นอกจากนี้อัตราค่าจ้างแล้ว Freeman & Freeman (1992) ยังได้เสนอว่าการเลือกเดินทางไปประเทศใดขึ้นอยู่กับความแตกต่างของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ของประเทศต้นทางและ GNP ของประเทศผู้รับแรงงานอีกด้วย กล่าวคือ อัตราการย้ายถิ่นสัมพันธ์ในเชิงบวกกับ GNP ของประเทศผู้รับ และสัมพันธ์ในเชิงลบกับ GNP ของประเทศต้นทาง การเลือกจุดหมายปลายทางของการย้ายถิ่นจึงขึ้นอยู่กับค่า GNP เหล่านี้ ตัวแปรที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นเพื่อทำงานยังได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และประเภทของงานที่จะได้ทำ (Messey et al., 1993) หรือทฤษฎีเครือข่ายสังคมของผู้ย้ายถิ่น (Migrant Network Theory) ซึ่งผู้ย้ายถิ่นอาจมีเครือข่ายโยงใยกับผู้ย้ายถิ่นเก่า ผู้ไม่ย้ายถิ่น รวมนายจ้างทั้งในถิ่นต้นทางและปลายทาง เครือข่ายดังกล่าวจะก่อให้เกิดการย้ายถิ่นระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น

การศึกษาของ Hatton (1995) ได้สร้างแบบจำลองในการอธิบายสาเหตุการย้ายถิ่นออกของประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งตอนหลังได้มีการพัฒนาและนำมาใช้กับงานการย้ายถิ่นภายในภูมิภาค

ยุโรปอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาสาเหตุของการย้ายถิ่นของแรงงานจากการขยายตัวของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป โดยแบบจำลองนี้ใช้พื้นฐานจากเศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics Foundation) ในการตัดสินใจเลือกที่จะย้ายถิ่นหรือไม่ย้ายถิ่นจากการคาดการณ์อัตราผลตอบแทนที่จะได้รับและทำการสร้างแบบจำลองในการอธิบายขึ้นมาโดยมีตัวแปรที่สำคัญในการกำหนดการย้ายถิ่นคือความแตกต่างของค่าจ้างระหว่างประเทศต้นทางกับประเทศปลายทาง และอัตราการจ้างงานของประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง และจำนวนผู้ย้ายถิ่นที่คงเหลือในประเทศปลายทางของประเทศต้นทาง รวมถึงได้หาจุดดุลยภาพว่าการย้ายถิ่นในระยะยาวจะอยู่ที่จุดดุลยภาพที่ตรงไหน โดยการประมาณค่าการย้ายถิ่น ซึ่งแบบจำลองการย้ายถิ่นของ Hatton มีการอ้างอิงในบทความวิจัยและบทความวิชาการต่าง ๆ มากมาย

ต่อมาในส่วนการศึกษาเกี่ยวกับการมีข้อกำหนดการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในกลุ่มประเทศยุโรปทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมสหภาพยุโรป เริ่มต้นจากการศึกษาของ Bauer & Zimmermann (1999) ได้ทำการศึกษาย้ายถิ่นในประเทศกรีซ สเปน โปรตุเกส ในปี 1985-1997 ซึ่งเป็นช่วงที่เข้ามาเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปและได้รับอนุญาตในการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในสหภาพยุโรปบางประเทศ โดยการสร้างแบบจำลองเพื่อดูอิทธิพลของตัวแปรการว่างงานและผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติที่แท้จริง ต่อมา Boeri & Brucker (2001) ได้ศึกษาการย้ายถิ่นเข้ามาที่ประเทศเยอรมนี ในปี 1967-1998 จากประเทศที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปโดยมีปัจจัยคือ รายได้ต่อหัว การจ้างงาน สถาบันที่จะมีอิทธิพลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน ต่อมา Pedersen & Pytlikova (2008) ศึกษาถึงการย้ายถิ่นก่อนและหลังจากที่ประเทศจากยุโรปตะวันออกและยุโรปกลางเข้ามาเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปในปี 1985-2006 โดยดูอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลคือ รายได้ต่อหัว การจ้างงาน จำนวนผู้ย้ายถิ่นที่คงเหลือ และตัวแปรหุ่นต่าง ๆ

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางาน Hatton (1995) โดยเริ่มต้นจาก Fertig (2001) โดยศึกษาการย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศเยอรมนีในช่วงปี 1960-1994 โดยพัฒนาแบบจำลองของ Hatton (1995) โดยการนำตัวแปรที่การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีเข้าไปแบบจำลองและใช้ข้อมูลแบบพาแนลทำให้ข้อมูลมีจำนวนค่าสังเกตที่มาก ต่อมา Pytlikova (2006) ได้ทำการศึกษาย้ายถิ่นของประเทศที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปโดยศึกษาในปี 1990-2000 ใน 7 ประเทศที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ปี 2002 โดยสร้างแบบจำลองจากการพัฒนาแบบจำลองของ Hatton โดยการเพิ่มตัวแปรระยะทางเข้ามาและใช้ข้อมูลแบบพาแนลโดยพิจารณาเป็น 3 แบบคือ ไม่มีความแตกต่างในแต่ละประเทศ ความแตกต่างของแต่ละประเทศและความแตกต่างในประเทศ และต่อมา Ruysen (2008) ได้ทำการศึกษาย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศยุโรปตะวันออกโดยนำ

แบบจำลองที่พัฒนาจากงานของ Hatton โดยการเพิ่มตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ การมีสิทธิหรือความเสี่ยงของแรงงานย้ายถิ่น ระยะเวลาที่จะได้รับสิทธิการเป็นประชากร อัตราการเป็นภาระในประเทศปลายทาง ตำแหน่งงานว่างและสัดส่วนแรงงานมีทักษะและไม่มีทักษะใช้ข้อมูลแบบพาแนลโดยพิจารณาเป็น 3 แบบคือ ไม่มีความแตกต่างในแต่ละประเทศ ความแตกต่างของแต่ละประเทศและความแตกต่างในประเทศ รวมถึงงานของ Beine & Parsons (2014) ใช้แนวคิดของ Hatton ในการอธิบายการย้ายถิ่นของประชากรโลกโดยใช้ตัวแปรทางด้านภูมิอากาศรวมถึงภัยพิบัติทางธรรมชาติมาเป็นปัจจัยที่กำหนดการย้ายถิ่นระหว่างประเทศซึ่งผลการศึกษานอกเหนือจากตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจเป็นไปตามสมมติฐานแล้วก็มีตัวแปรภูมิอากาศรวมถึงภัยพิบัติทางธรรมชาติก็เป็นไปตามสมมติฐานเช่นกัน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่กำหนดการย้ายถิ่นของแรงงานจากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชามายังประเทศไทย ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย โดยทำการศึกษาย้ายถิ่นสุทธิจากการย้ายถิ่นจากประเทศในกลุ่มประเทศพม่า ลาว และกัมพูชามาในประเทศไทยและแรงงานจากประเทศไทยที่อพยพย้ายถิ่นไปในกลุ่มประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา ซึ่งจากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างประเทศคือสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจทั้งประเทศต้นทางและประเทศปลายทางได้ โดยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคม โดยสร้างแบบจำลองจากการพัฒนาแนวความคิดของ Hatton (1995) โดยใช้ข้อมูลแบบพาแนลและเพิ่มตัวแปรระยะทางจากประเทศต้นทางไปสู่ประเทศปลายทางและนโยบายเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวของประเทศไทยในการศึกษาในครั้งนี้

4. วิธีวิจัย

การพิจารณาการย้ายถิ่นโดยอาศัยทฤษฎีอรรถประโยชน์ กำหนดให้ d_{it} คือความแตกต่างของค่าคาดหวังของอรรถประโยชน์ที่ขึ้นอยู่กับรายได้ของประเทศต้นทาง ($E u(y_{it})$) และประเทศปลายทาง ($E u(y_{ft})$) บวกด้วย Z_{it} คือความแตกต่างของอรรถประโยชน์ที่ได้รับที่ไม่ใช่จากตัวเงินของประเทศต้นทางและประเทศปลายทางซึ่งอาจรวมถึงต้นทุนการย้ายถิ่นด้วย

$$d_{it} = E u(y_{ft}) - E u(y_{it}) + z_{it}$$

โดยสมมุติว่า $U(y)$ เป็น Concave Function และกำหนดให้ $u(y) = \ln y$ ซึ่ง $\ln y$ เป็นตัวแทนที่สามา^๑ จึงนำมาแทนดังนั้นจะได้

(1)

$$d_{it} = E \ln(Y_{ft}) - E \ln(Y_{it}) + z_{it} \quad (2)$$

ซึ่งจาก $E \ln(y_{ft})$ โดยหาค่าด้วยวิธี Taylor Series ที่ $E(y_{ft})$ หาโดยมีสูตรดังนี้

$$E \ln(y_{ft}) = \ln(Ey_{ft}) + \frac{1}{Ey_{ft}} E(y_{ft} - Ey_{ft}) - \frac{1}{2(Ey_{ft})^2} E(y_{ft} - Ey_{ft})^2$$

$$E \ln(y_{ft}) = \ln(Ey_{ft}) - \frac{\text{var}(y_{ft})}{2(Ey_{ft})^2} \quad (3)$$

โดย Todaro (1969) defining $Ey = we$ โดย w คือค่าจ้าง และ e คืออัตราค่าจ้างงาน

$$\frac{\text{var}(y_{ft})}{2(Ey_{ft})^2} = \frac{Ey_{ft}^2 + (Ey_{ft})^2}{2(Ey_{ft})^2} = \frac{1}{2} \frac{E(y_{ft}y_{ft}) + w_{ft}^2 e_{ft}^2}{w_{ft}^2 e_{ft}^2}$$

$$= -\frac{1}{2} \ln e_{ft} \quad (4)$$

นำสมการ (3) มาแทนในสมการ (4) ที่ได้ข้างต้นลงไป

$$E \ln(y_{ft}) = \ln(Ey_{ft}) - \frac{\text{var}(y_{ft})}{2(Ey_{ft})^2}$$

$$= \ln(w_{ft}) + \frac{3}{2} \ln(e_{ft}) \quad (5)$$

ดังนั้นก็จะได้ $E \ln(y_{ft})$ หรือเรียกว่า Expected Income Approach ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Banerjee & Kanbur (1981)

นอกจากนี้ Hatton (1995) มีแนวคิดว่าในประเทศต้นทางกำหนดความเสี่ยงในการหางานน้อยกว่าในประเทศปลายทางเนื่องจากความคุ้นเคยที่มีอยู่เดิมดังนั้นจึงกำหนดให้ γ แสดงความเสี่ยงที่น้อยกว่าในประเทศต้นทางเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศปลายทางซึ่งแสดงได้ดังนี้

$$E \ln(y_{ht}) = \ln(w_{ft}) + \frac{\gamma 3}{2} \ln(e_{ht}) ; \gamma < 1 \quad (6)$$

นำสมการที่ (5) และ (6) แทนในสมการที่ (2)

$$d_{it} = \ln(w_{ft}) + \frac{3}{2} \ln(e_{ft}) - \ln(w_{ht}) - \frac{\gamma 3}{2} \ln(e_{ht}) + z_{it} \quad (7)$$

การตัดสินใจในการย้ายถิ่นไม่ได้ตัดสินใจโดยพิจารณาจากอรรถประโยชน์ในปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงอรรถประโยชน์

ในอนาคตที่จะได้ทั้งจากประเทศต้นทางและประเทศปลายทางด้วย ถึงแม้ว่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิของผู้ย้ายถิ่นในปัจจุบัน (t) มีค่าเป็นบวก แต่อาจยังไม่ตัดสินใจย้ายถิ่นก็ได้ เพราะต้องพิจารณาถึงอรรถประโยชน์ที่เชื่อมโยงมาจากในเวลาลัดไป ($t+1$) โดย d_{it}^* คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิจากความแตกต่างของอรรถประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในเวลาลัดไป ($t+1$) ดังนั้น NPV ที่ใช้ในการตัดสินใจคือการนำเอา $d_{it}^* + d_{it}$ อย่างไรก็ตามถ้า $d_{it}^* > d_{it}^* + d_{it}$ ก็จะไม่ย้ายถิ่นออกเนื่องจากการตัดสินใจในปัจจุบันมีความสำคัญมากกว่าในเวลาลัดไป โดยที่ถ้าความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นเท่ากับ $\Pr(m_{it}=1) = \Pr(d_{it}^* + d_{it} > 0 \cap d_{it} > 0)$ ก็จะย้ายถิ่นออกดังนั้น อัตราการย้ายถิ่นได้

$$M_t = \beta(d_t^* + \alpha d_t) = \beta d_t^* + \beta \alpha d_t$$

ถ้ากำหนดให้ α คือค่าสัมประสิทธิ์ของความแตกต่างของอรรถประโยชน์ในเวลา t และ $t+1$ โดยกำหนดให้ $\alpha > 1$ เนื่องจากการตัดสินใจในการย้ายถิ่นในปัจจุบันมีความสำคัญมากกว่าในเวลาลัดไป ในกรณีเช่นนี้เราสามารถหาค่า d_t^* โดยใช้วิธี Geometric Series of past value ดังนี้

$$d_t^* = \lambda d_t + \lambda^2 d_{t-1} + \lambda^3 d_{t-2} + \lambda^4 d_{t-3} + \dots$$

$$d_t^* = \lambda d_t + \lambda d_{t-1}^* \quad (9)$$

นำสมการที่ (9) แทนใน (8) และจัดรูปใหม่ได้สมการที่

$$(10) M_{hft} = \beta(\alpha + \lambda)d_t - \lambda\beta\alpha d_{t-1} + \lambda M_{t-1}$$

นำสมการที่ (7) แทนใน (10)

$$M_{hft} = \beta(\alpha + \lambda) \left[\ln(w_{ft}) + \frac{3}{2} \ln(e_{ft}) - \ln(w_{ht}) - \frac{\gamma^3}{2} \ln(e_{ht}) + z_{ft} \right] - \lambda\beta\alpha \left[\ln(w_{ft}) + \frac{3}{2} \ln(e_{ft}) - \ln(w_{ht}) - \frac{\gamma^3}{2} \ln(e_{ht}) + z_{ft} \right] + \lambda M_{t-1} \quad (11)$$

ในการศึกษาของ Hatton (1995) ได้กำหนดให้ Z คือความแตกต่างของอรรถประโยชน์ที่ได้รับที่ไม่ใช่จากตัวเงินของประเทศต้นทางและประเทศปลายทางซึ่งอาจรวมถึงต้นทุนการย้ายถิ่นด้วย (Z_{ht}) ซึ่งขึ้นอยู่กับแรงงานย้ายถิ่นคงเหลือ ณ เวลา t (MST_{hft}) แต่ในการศึกษานี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ตัวแปรระยะทางระหว่างประเทศต้นทางไปสู่ประเทศปลายทาง (D_{ht}) จากในแต่ละ

ประเทศในพม่า ลาวและกัมพูชาที่จะเดินทางมายังประเทศไทยและจากประเทศไทยไปยังประเทศพม่า ลาวและกัมพูชามีระยะทางที่แตกต่างกันมากด้วยเหตุนี้จึงมีข้อสันนิษฐานว่าระยะทางก็เป็นปัจจัยหนึ่งในการแสดงถึงต้นทุนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นของผู้ย้ายถิ่น ดังนั้นกำหนดให้ $\bar{Z}$ คือค่าเฉลี่ยของ Z ซึ่งประกอบด้วยแรงงานย้ายถิ่นคงเหลือ ณ เวลา t และระยะทางระหว่างประเทศต้นทางไปสู่ประเทศปลายทาง (D_{ht}) ดังสมการที่ (12)

$$\bar{Z}_t = \mu_0 + \mu_1 MST_{hft} + \mu_2 D_{ht} \quad (12)$$

โดยที่ MST_t คือจำนวนผู้ย้ายถิ่นคงเหลือในประเทศปลายทางในเวลา t โดยขึ้นอยู่กับ การย้ายถิ่นในเวลา $t-1$ และจำนวนคงเหลือในประเทศปลายทางในเวลา $t-1$ โดยค่า $1 - \delta$ คือค่าสัดส่วนของจำนวนผู้ย้ายถิ่นคงเหลือในประเทศปลายทางในเวลา $t-1$ ที่ลดลงจากการตายและการย้ายถิ่นกลับเข้ามาอีกครั้งของผู้ย้ายถิ่น ตามข้อพิจารณาดังกล่าวนี้ สามารถนำมาเขียนเป็นสมการที่ (13) ได้ดังนี้

$$MST_{hft} = \delta MST_{hft-1} + M_{hft-1} \quad (13)$$

จากสมการที่ (13) สามารถจัดรูปใหม่ได้ดังสมการที่ (14)

$$MST_{hft-1} = \frac{MST_t}{\delta} - \frac{M_{t-1}}{\delta} \quad (14)$$

แทนสมการที่ (12) ในสมการที่ (11) แล้วจัดรูปใหม่จะได้ดังสมการที่ (15)

$$M_{hft} = \beta(\alpha + \lambda) \Delta \ln \left(\frac{w_{ft}}{w_{ht}} \right)_{t+} \quad (15)$$

$$\begin{aligned} & \beta(\alpha + \lambda) \frac{3}{2} \Delta \ln(e_{ft}) - \beta\gamma(\alpha + \lambda) \frac{3}{2} \Delta \ln(e_{ht})_{t+} \\ & \beta(\alpha + \lambda - \lambda\alpha) \ln \left(\frac{w_{ft}}{w_{ht}} \right)_{t-1} + \beta(\alpha + \lambda - \lambda\alpha) \frac{3}{2} \ln(e_{ft})_{t-1} - \beta\gamma(\alpha + \lambda - \lambda\alpha) \frac{3}{2} \ln(e_{ht})_{t-1} + \\ & \beta(\alpha + \lambda - \lambda\alpha) \mu_0 + \left[\beta(\alpha + \lambda) \epsilon_1 - \frac{\lambda\beta\alpha}{\delta} \mu_1 \right] MST_{hft} - \beta(\alpha + \lambda - \lambda\alpha) \mu_2 D_{hft} \\ & + \left[\lambda + \frac{\lambda\beta\alpha}{\delta} \mu_1 \right] M_{hft-1} \end{aligned}$$

วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองในการศึกษาในครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้แบบจำลองของ Hatton (1995) ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพาแนล ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-Section Data) คือ ประเทศพม่า ลาวและกัมพูชาที่ย้ายถิ่นมายังประเทศไทย

และข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) ได้แก่ ข้อมูลรายปีตั้งแต่ปี 2544 – 2559 รวมทั้งสิ้น 16 ปี ดังนั้นจำนวนค่าสังเกตที่ใช้ในการศึกษาเท่ากับ 48 ค่าสังเกตโดยใช้ข้อมูลจากกระทรวงแรงงาน กรมการจัดหางาน สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ และกระทรวงแรงงาน กรมการจัดหางาน สำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว และนำสมการที่ (15) นำมาเป็นแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาโดยเพิ่มตัวแปรนโยบายการย้ายถิ่นของประเทศต้นทาง (P_{ht}) ซึ่งเป็นตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงการใช้นโยบายที่สำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนแรงงานต่างด้าวโดยแบ่งออกเป็น 3 ปี คือ ปี 2544, 2547 และ 2552 มีนโยบายเปิดจดทะเบียนรอบใหม่ทั้งที่มีและไม่มีใบอนุญาตทำงานในประเทศไทยเฉพาะแรงงานข้ามชาติ 3 สัญชาติ คือ พม่า กัมพูชา และลาว รวมถึงค่าจ้างในประเทศไทย พม่า ลาว และกัมพูชาซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถหาได้ครบถ้วนตามปีที่กำหนดจึงได้ใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้นต่อหัวที่ตัดอิทธิพลของราคาออกแล้วเป็นตัวแทนตั้งนั้นจากสมการที่ (15) เขียนใหม่ได้ดังสมการที่ (16)

$$M_{hft} = \tau_0 + \tau_1 \Delta \ln \left(\frac{GDP_f}{GDP_h} \right)_t + \tau_2 \Delta \ln (e_f)_t - \tau_3 \Delta \ln (e_h)_t$$

+

$$\tau_4 \ln \left(\frac{GDP_f}{GDP_h} \right)_{t-1} + \tau_5 \frac{3}{2} \ln (e_f)_{t-1} - \tau_6 \ln (e_h)_{t-1} + \tau_7 M_{hft-1} + \tau_8 MST_{hft} - \tau_9 D_{hf} + \tau_{10} R_{hft} + \varepsilon_{hft}$$

$$\text{โดยกำหนดให้ } \tau_0 = \beta(\alpha + \lambda - \lambda\alpha)\mu_0,$$

$$\tau_1 = \beta(\alpha + \lambda), \tau_2 = \beta(\alpha + \lambda) \frac{3}{2},$$

$$\tau_3 = \beta\gamma(\alpha + \lambda) \frac{3}{2}, \tau_4 = \beta(\alpha + \lambda - \lambda\alpha),$$

$$\tau_5 = \beta(\alpha + \lambda - \lambda\alpha) \frac{3}{2}, \tau_6 = \beta\gamma(\alpha + \lambda - \lambda\alpha) \frac{3}{2},$$

$$\tau_7 = \beta(\alpha + \lambda)\epsilon_1 - \frac{\lambda\beta\alpha}{\delta}\mu_1, \tau_8 = \beta(\alpha + \lambda - \lambda\alpha),$$

$$\tau_9 = \lambda + \frac{\lambda\beta\alpha}{\delta}\mu_1 \quad (16)$$

ตารางที่ 1 สถิติพื้นฐานและค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปร	M_{hft}	$\Delta \ln \left(\frac{GDP_{hft}}{GDP_h} \right)_t$	$\Delta \ln (e_{hft})_t, \Delta \ln (e_{hft})_t, \ln \left(\frac{W_f}{W_h} \right)_{t-1}$	$\ln (e_f)_{t-1}$	$\ln (e_h)_t$	M_{hft-1}	MST_{hft}	D_{hf}
M_{hft}	1.000							
$\Delta \ln \left(\frac{GDP_{hft}}{GDP_h} \right)_t$	0.008	1.000						

เมื่อ M_{hft} คืออัตราการย้ายถิ่นสุทธิในประเทศต้นทาง h ไปสู่ประเทศปลายทาง f ณ เวลาที่ t, GDP_{ft} คือ รายได้ต่อหัวในประเทศปลายทาง f ณ เวลาที่ t, GDP_{ht} คือรายได้ต่อหัวในประเทศต้นทาง h ณ เวลาที่ t, e_{ft} = อัตราการจ้างงานในประเทศปลายทาง f ณ เวลาที่ t, e_{ht} คืออัตราการจ้างงานในประเทศปลายทาง f ณ เวลาที่ t, MST_{hft} คือจำนวนผู้ย้ายถิ่นคงเหลือจากประเทศต้นทาง h ที่อยู่ในประเทศปลายทาง f ณ เวลาที่ t, D_{hf} คือระยะทางจากประเทศต้นทาง h ไปสู่ประเทศปลายทาง f ณ เวลาที่ t, P_{hft} คือนโยบายเปิดจดทะเบียนผู้ย้ายถิ่นของประเทศปลายทาง f ที่มีต่อแรงงานประเทศต้นทาง h ณ เวลาที่ t

5. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

อัตราการย้ายถิ่นสุทธิของไทยจากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา จะขึ้นอยู่กับ ความแตกต่างของรายได้ของประเทศไทยกับประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา จำนวนผู้ย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศไทยจากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา คงเหลือและระยะทางของประเทศไทยกับประเทศพม่า ลาวและกัมพูชา โดยสามารถพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

(Coefficient Correlation) ซึ่งระบุไว้ในตารางที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้ง 3 มีสหสัมพันธ์กับอัตราการย้ายถิ่นสุทธิของไทยจากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวมิได้บ่งชี้อย่างชัดเจนว่าตัวแปรใดเป็นปัจจัยที่แสดงถึงเหตุอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรผล โดยในการวิเคราะห์ต่อไปจะทำการวิเคราะห์ในส่วนการวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Analysis) คือการประมาณการอพยพย้ายถิ่นสุทธิของแรงงานในกลุ่มประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา มาในประเทศไทย

ตัวแปร	M_{hh}	$\Delta \ln \left(\frac{GDP_{hh,t}}{GDP_h} \right)_t$	$\Delta \ln (e_{hh,t})_t, \Delta \ln (e_{hmm,t})_t$	$\ln \left(\frac{W_f}{W_h} \right)_{t-1}$	$\ln (e_t)_{t-1}$	$\ln (e_h)_t$	$M_{hh,t-1}$	MST_{hh}	D_{hf}
$\Delta \ln (e_{hh,t})_t$	-0.102	-.714**	1.000						
$\Delta \ln (e_{hmm,t})_t$	-0.003	0.035	0.111	1.000					
$\ln \left(\frac{W_f}{W_h} \right)_{t-1}$	.563**	-.341*	.361*	0.051	1.000				
$\ln (e_{hh,t})_t$	0.018	0.147	-.559**	-0.038	-.519**	1.000			
$\ln (e_{hmm,t})_t$	.384**	-0.070	-0.080	-0.230	0.186	.427**	1.000		
$M_{hh,t-1}$	.776**	-0.186	0.107	-0.085	.570**	-0.024	.408**	1.000	
MST_{hh}	.728**	-0.065	-0.062	-0.022	0.222	0.212	.392**	.636**	1.000
D_{hf}	.745**	0.030	-0.084	0.025	.483**	0.023	.391**	.747**	.868**
Mean	17.314	0.002	0.000	0.000	1.543	-0.012	-0.011	17.333	28.661
S.D.	17.320	0.241	0.005	0.003	0.355	0.005	0.006	17.507	31.556

หมายเหตุ: จำนวนตัวอย่าง: 48 ตัวอย่าง, จำนวน 3 ประเทศ, ระยะเวลา 2544-2559

เมื่อพิจารณาสถิติอ้างอิง จากตารางที่ 2 จะเห็นว่าการผลจากการถดถอยโดยใช้แบบจำลอง Pooled OLS, Fixed Effect และ Random Effect ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม พบว่าทั้งสามแบบจำลองมีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันทั้งสามแบบจำลองโดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์คือ การเปลี่ยนแปลงของลอการิทึมธรรมชาติ อัตรารายได้ในประเทศไทยต่อประเทศต้นทาง $\left(\Delta \ln \left(\frac{GDP_t}{GDP_h} \right)_t \right)$

ลอการิทึมธรรมชาติอัตรารายได้ในประเทศไทยต่อประเทศต้นทางของความล่าช้า 1 เวลา $\left(\ln \left(\frac{GDP_t}{GDP_h} \right)_{t-1} \right)$ การย้ายถิ่นสุทธิของประเทศไทยของความล่าช้า 1 เวลา $(M_{hh,t-1})$ และการย้ายถิ่นคงเหลือของประเทศไทยจากประเทศต้นทาง (MST_{hh}) ในส่วนระยะทางจากเมืองหลวงของประเทศไทยไปยังประเทศต้นทาง (D_{hf}) สอดคล้องกันระหว่างแบบจำลอง Pooled OLS และ Random effect โดยที่ Fixed Effect ไม่สามารถประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามเวลาได้ ในส่วนตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันทั้ง 3 แบบจำลองก็คือ การเปลี่ยนแปลงของลอการิทึมธรรมชาติอัตราการจ้างงานของประเทศไทย $(\Delta \ln (e_t)_t)$ การเปลี่ยนแปลงของลอการิทึมธรรมชาติอัตรา

การจ้างงานของประเทศต้นทาง $(\Delta \ln (e_h)_t)$ ลอการิทึมธรรมชาติอัตราการจ้างงานของประเทศไทย $(\ln (e_t)_t)$ และลอการิทึมธรรมชาติอัตราการจ้างงานของประเทศต้นทาง $(\ln (e_h)_t)$ แต่ถ้าจะมาตัดสินด้วยค่าทางสถิติเพื่อเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมมากที่สุดจะเห็นได้ว่าค่า F-test และ Breush & Pagan LM test แสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมในการใช้การประมาณค่าแบบ Fixed effect และการประมาณค่าแบบ Random effect ซึ่งมีความหมายถึงความไม่เหมาะสมของการประมาณค่าแบบ Pooled OLS ที่ละเลยผลของความแตกต่างของแต่ละประเทศซึ่งไม่เหมาะในการนำมาใช้ในการประมาณค่าแบบจำลอง นั่นคือแบบจำลอง Pooled OLS ไม่พิจารณาความผันแปรตามเวลาและความผันแปรตามหน่วยสำรวจซึ่งทำให้เกิดปัญหา Heterogeneity Bias (Gujarati & Porter, 2009) จากนั้นมาพิจารณาการประมาณค่าแบบ Fixed effect และ Random effect ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนหน่วยสำรวจมีจำนวนน้อยกว่าค่าสัมประสิทธิ์ที่จะทำการประมาณค่าทำให้วิธีการประมาณค่าแบบ Random effect ไม่เหมาะสม (Hill et al. 2008)

ผลการศึกษาจากการประมาณค่าด้วยวิธี Fixed Effect โดยเริ่มตัวแปรระยะทางระหว่างเมืองหลวงของประเทศปลายทางถึงประเทศต้นทางซึ่งไม่เปลี่ยนแปลงตามเวลาจึงไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ในการประมาณค่าแบบ Fixed effect ต่อมาตัวแปรค่า

สัมประสิทธิ์การเปลี่ยนแปลงของลอการิทึมธรรมชาติอัตรารายได้ในประเทศไทยต่อประเทศต้นทาง ลอการิทึมธรรมชาติอัตรารายได้ในประเทศไทยต่อประเทศต้นทางของความล่าช้า 1 เวลา ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรทั้ง 2 มีเครื่องหมายเป็นบวกเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในเรื่องของค่าจ้างของประเทศต้นทางที่สูงกว่าประเทศปลายทางจะดึงดูดจำนวนแรงงานย้ายถิ่นให้มากขึ้น โดยมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เนื่องมาจากอัตราส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวของประเทศไทยกับประเทศพม่า ลาวและกัมพูชาซึ่งใช้อธิบายความแตกต่างของระดับค่าจ้างในประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง ประเทศที่มีค่าจ้างหรือเงินเดือนที่สูงกว่าก็จะเป็นสิ่งดึงดูดใจให้แรงงานเหล่านั้นต้องการอพยพเคลื่อนย้ายออกไปทำงานได้ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า อัตราส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวของประเทศไทยกับพม่า ลาวและกัมพูชาในปีนั้น ๆ หรือล่าช้าไป 1 ปีส่งผลต่ออัตราการย้ายถิ่นสุทธิของไทยให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น

การเปลี่ยนแปลงของลอการิทึมธรรมชาติอัตราการจ้างงานของประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงของลอการิทึมธรรมชาติอัตราการจ้างงานของประเทศต้นทาง ลอการิทึมธรรมชาติอัตราการจ้างงานของประเทศไทย ลอการิทึมธรรมชาติอัตราการจ้างงานของประเทศต้นทาง ตัวแปรทั้ง 4 ตัวนี้ที่เกี่ยวกับอัตราการจ้างงานไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้อาจเนื่องมาจากร้อยละอัตราส่วนของอัตราการจ้างงานของประเทศไทยกับประเทศพม่า ลาวและกัมพูชาซึ่งใช้อธิบายถึงโอกาสการมีงานทำในประเทศไทยเทียบกับประเทศกัมพูชาซึ่งไม่สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว ตัวอย่างเช่น ในปี 2559 อัตราการจ้างงานประเทศไทยเท่ากับร้อยละ 99.37 อัตราการจ้างงานประเทศกัมพูชาเท่ากับ 99.77 ซึ่งมากกว่าประเทศไทย อาจเกิดจากการย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศมาก หรือมีแรงงานที่ไม่เต็มใจที่จะทำงานอยู่จำนวนมากทำให้ค่าของอัตราการจ้างงานของกัมพูชาก่อนช่วงสูงขัดแย้งกับจำนวนแรงงานกัมพูชาที่ย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศ ซึ่งอาจทำให้ผลการวิเคราะห์แสดงถึงไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติดังเช่นที่พบในงานวิจัยของ Hatton & Williamson (2002)

ตัวแปรจำนวนผู้ย้ายถิ่นคงเหลือ ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์มีเครื่องหมายเป็นบวกเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เนื่องมาจากจำนวนผู้ย้ายถิ่นคงเหลือเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ภายใต้การช่วยเหลือการย้ายถิ่นเพราะการมีเครือข่ายจะช่วยให้การลดต้นทุนการย้ายถิ่น (ทั้งในรูปตัวเงินและต้นทุนทางใจ) และลดความเสี่ยง ทำให้การเดินทางไปทำงานในประเทศปลายทางได้ง่ายขึ้น

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าจำนวนผู้ย้ายถิ่นคงเหลือของประเทศพม่า ลาวและกัมพูชาส่งผลต่ออัตราการย้ายถิ่นสุทธิของไทยให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น

ค่าสัมประสิทธิ์ของความล่าช้า 1 เวลาของอัตราการย้ายถิ่นสุทธิของประเทศปลายทางกับประเทศต้นทาง ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เครื่องหมายเป็นบวกเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีนัยสำคัญทางสถิติด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าประเทศพม่า ลาว และกัมพูชาที่ย้ายถิ่นมาประเทศไทยปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจดังกล่าวก็คือจำนวนผู้ย้ายถิ่นคงเหลือในประเทศไทย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่ไม่ใช่ตัวเงินแต่เป็นปัจจัยทางด้านสังคม ความคุ้นเคย ทำให้มีผลต่อจำนวนแรงงานที่ย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศไทยด้วย

นโยบายเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของไทยที่มีต่อประเทศในพม่า ลาวและกัมพูชา ซึ่งในการศึกษานี้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น พบว่ามีเครื่องหมายเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 นโยบายที่สำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนแรงงานต่างด้าวมีจำนวน 3 ครั้งคือ ครั้งแรก ปี 2544 และ ครั้งที่ 2 ในปี 2547 และครั้งที่ 3 ในปี 2552 ที่มีนโยบายเปิดจดทะเบียนรอบใหม่ทั้งที่มีและไม่มีใบอนุญาตทำงานในประเทศไทยเฉพาะแรงงานข้ามชาติ 3 สัญชาติ คือ พม่า กัมพูชา และลาว จากผลการศึกษาแสดงถึงความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของอัตราการย้ายถิ่นสุทธิของไทยจากประเทศพม่า กัมพูชา และลาว ที่มีความแตกต่างกันในนโยบายเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของไทย

ตารางที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอย การย้ายถิ่นสุทธิของประเทศพม่า ลาวและกัมพูชาในประเทศไทย

ตัวแปร	POLS	FE	RE
$\Delta \ln \left(\frac{GDP_t}{GDP_h} \right)_t$	18.49 (2.30)**	18.38 (2.26)**	18.49 (2.30)**
$\Delta \ln(e_t)_t$	426.66 (0.75)	412.85 (0.72)	426.66 (0.75)
$\Delta \ln(e_h)_t$	519.68 (1.25)	552.89 (1.30)	519.68 (1.25)
$\ln \left(\frac{GDP_t}{GDP_h} \right)_{t-1}$	22.68 (3.68)***	22.60 (3.63)***	22.68 (3.68)***
$\ln(e_t)_{t-1}$	552.01 (1.17)	530.78 (1.10)	552.01 (1.17)
$\ln(e_h)_{t-1}$	55.86 (0.22)	114.35 (0.39)	55.86 (0.22)
M_{hft-1}	0.53 (5.18)***	0.53 (5.14)***	0.52 (5.18)***
MST_{hft}	0.35 (3.80)***	0.34 (3.52)***	0.35 (3.80)***
D_{hf}	-48.13 (-2.42)**	-	-48.13 (-2.42)**
P	14.22 (3.20)***	14.42 (3.19)***	14.22 (3.20)***
No of observation	47	47	47
Adjust R-squared	0.85	0.84	0.88
F-test	F(8,67)=11.22, p=0.00		

หมายเหตุ: 1. ค่าในวงเล็บหมายถึง t-statistics

2. * มีนัยสำคัญทางสถิติ 10%,

** มีนัยสำคัญทางสถิติ 5%,

*** มีนัยสำคัญทางสถิติ 1%

6. สรุปผลงานวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของการย้ายถิ่นของประเทศพม่า ลาวและกัมพูชามายังประเทศไทย ระหว่างปี 2544-2559 ผู้เขียนได้วิเคราะห์การย้ายถิ่นเข้าสู่สุทธิของประเทศไทยจากประเทศพม่าลาวและกัมพูชา นอกจากความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยและประเทศพม่าลาวและกัมพูชา ที่นำมาอธิบายการย้ายถิ่นในครั้งนี้ยังได้นำตัวแปร จำนวนผู้ย้ายถิ่นจากพม่า

ลาวและกัมพูชา คงเหลือในประเทศไทย, ระยะทางระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า ลาวและกัมพูชา, นโยบายเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของรัฐบาลไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อนำมาช่วยอธิบายพฤติกรรมของการย้ายถิ่นสุทธิจากประเทศพม่า ลาวและกัมพูชา เข้ามาในประเทศไทย งานศึกษาค้นคว้าได้นำแบบจำลองของ Hatton (1995) มาวิเคราะห์ในรูปแบบ Panel Data โดยค่า F-test แสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมในการใช้การประมาณค่าแบบ Fixed effect และการประมาณค่าแบบ Random effect ซึ่งมีความหมายถึงความไม่เหมาะสมของการประมาณค่าแบบ Pooled OLS ที่ละเลยผลของความแตกต่างของแต่ละประเทศไม่เหมาะในการนำมาใช้ในการประมาณค่าแบบจำลอง จากนั้นมาพิจารณาการประมาณค่าแบบ Fixed effect และ Random effect ซึ่งจะเห็นว่าจำนวนหน่วยสำรวจมีจำนวนน้อยกว่าค่าสัมประสิทธิ์ที่จะทำการประมาณค่าทำให้วิธีการประมาณค่าแบบ Random effect ไม่เหมาะสม ดังนั้นจึงควรเลือกใช้การประมาณค่าสมการด้วยวิธี Fixed effect โดยผลการศึกษาพบว่าความแตกต่างของรายได้ของประเทศไทยและประเทศพม่า ลาวและกัมพูชา ต่างๆ และจำนวนผู้ย้ายถิ่นจากพม่า ลาวและกัมพูชา คงเหลือมีผลอย่างชัดเจนต่อการย้ายถิ่นเข้าสู่สุทธิของประเทศไทยในกลุ่มพม่า ลาวและกัมพูชา เข้ามาในประเทศไทย ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างประเทศไทยและประเทศพม่า ลาวและกัมพูชา นั้นซึ่งประเมินจากอัตราส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวของประเทศไทยกับประเทศพม่า ลาวและกัมพูชา รวมทั้งตัวแปรทางด้านเครือข่ายสังคมของผู้ย้ายถิ่นซึ่งประเมินจากจำนวนผู้ย้ายถิ่นคงเหลือของประเทศพม่า ลาวและกัมพูชา ในประเทศไทย ตลอดจนนโยบายเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของประเทศไทยที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้านล้วนมีผลต่อจำนวนผู้ย้ายถิ่นสุทธิจากประเทศพม่า ลาวและกัมพูชา เข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นมามากขึ้นอีกด้วย

7.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

นักวิจัยที่สนใจแบบจำลองการย้ายถิ่นระหว่างประเทศสามารถนำแบบจำลองการย้ายถิ่นที่สร้างขึ้นจากการพัฒนางานของ Hatton (1995) โดยการเพิ่มตัวแปรและรูปแบบจำลองที่มีความเหมาะสมกับข้อมูลที่มีและลักษณะเฉพาะของประเทศนั้น ๆ เช่น ตัวแปรทางด้านสังคมและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะในแต่ละประเทศที่สามารถเป็นปัจจัยดึงดูดหรือปัจจัยผลักดันให้มีการย้ายถิ่นของแรงงานได้ รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการย้ายถิ่นระหว่างประเทศก็จะสามารถนำข้อมูลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นไม่เพียงแต่ความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจแล้วยังมีความแตกต่างทางด้านอื่น ๆ ที่เป็นตัวแปรเชื่อมโยงการย้ายถิ่นอีกด้วย เช่น จำนวนผู้ย้ายถิ่นคงเหลือซึ่งเป็น

ข้อมูลประกอบในการตัดสินใจกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการย้ายถิ่นระหว่างประเทศไทยได้

7. References

- Banerjee, B., & Kanbur, S. (1981). On the specification and estimation of macro rural-urban migration functions: With an application to Indian data, *Oxford Bulletin of Economics and statistics*, 43, 7-29.
- Beine, M., & Parsons, C. (2014). Climatic Factors as Determinants of International Migration. *The Scandinavian Journal of Economics*, 117(2). 723-767.
- Bodvarsson, Ö. B., & Berg, H.V. (2009). *The economics of immigration: Theory and policy*. Springer.
- Bauer, T., & Zimmermann, K.F. (1999). Assessment of migration pressure and its labour market impact following eu enlargement to central and eastern Europe. *IZA Research Report*, No. 3.
- Boeri, T., & Brucker, H. (2001). Eastern enlargement and EU-labour markets: Perceptions, challenges and opportunities. *IZA Discussion Paper*, No. 256. Retrieved from <https://EconPapers.repec.org/RePEc:iza:izadps:dp256>
- Borjas, G.J. (1987). Self-selection and the earning of immigrants. *American Economic Review*, 80(1). 305-330.
- Freeman, A.C., & Freeman, R.B. (1992). *When the minimum wage really bites: The effect of the U.S.-level minimum wage on Puerto Rico*. NY: University of Chicago Press.
- Fertig, M. (1999). The economic Impact of EU-enlargement: assessing the migration potential. *Empirical Economics*, 26, 707-720.
- Gujarati, D.N., & Porter, D.C. (2009). *Basic econometrics*, Singapore: Mcgraw-Hill.
- Hatton, T.J. (1995). A Model of U.K. Emigration, 1870-1913. *The Review of Economics and Statistics*, 77(3), 407-415.
- Hille, H., & Straubhaar, T. (2001). *The impact of EU-enlargement on migration movements and economic integration: Results of recent studies*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development Press.
- Hill, R.C., Griffiths, W.E., & Lim, G.C. (2008). *Principles of econometrics*. Hoboken, NJ: Wiley.
- Messey, D. S. (1993). Theories of Internal Migration: Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(4). 431-466.
- Ministry of Labour, Department of Employment, Office of Foreign Workers Administration. (2017). *Remaining numbers of foreigners with work permission in Thailand*. Retrieved from <http://www.overseas.doe.go.th/statistic.php>
- Ministry of Labour, Department of Employment, Thailand Overseas Employment Admission. (2017). *Numbers of Thai laborers emigrated within ASEAN countries*. Retrieved from <http://www.overseas.doe.go.th/statistic.php>
- Pedersen, P.J., & Pytlikova, M. (2008). *Eu enlargement: migration flows from central and eastern Europe into the Nordic countries-exploitation a natural experiment*. Denmark: University of Aarhus, Aarhus School of Business, Department of Economic.
- Pytlikova, M. (2006). *Migration flows from the perspective of sending and receiving countries*. (Ph.D. Thesis, Aarhus University, Denmark).
- Ruyssen, I. (2008). *The determinants of immigration to western Europe 1996-2005: A panel data analysis*. Belgium; Ghent University.
- Todaro, M. P. (1969). A model of labor migration and urban unemployment in less developed countries. *The American Economic Review*, 59(1). 138-148.
- The World Bank. (2017). *World Bank national accounts data and OECD national account data files*. Retrieved from <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD>